

Emili Giralt i Raventós

Emili Giralt i Raventós neix a Vilafranca del Penedès el 1927. Criat en un ambient de classe mitjana és, pel costat patern, de tradició liberal i catalanista. Un avi amb coneixements de medicina i amb inclinacions literàries i pictòriques, que havia cursat Belles Arts a la Llotja de Barcelona. El pare, en canvi, fou perit químic i va treballar a l'estació enològica de Vilafranca del Penedès. En qualsevol cas, el catalanisme és el que uneix l'eix familiar de les tres generacions... Els Raventós, en canvi, eren de tradició carlina. Per part materna, el seu origen és rural i la família va patir els estralls de la fil·loxera. Després de la guerra civil, Emili Giralt experimenta les dificultats econòmiques pròpies de la postguerra. Treballa en un magatzem de vins i coneix i pateix la política repressiva del règim franquista amb la persecució de la cultura catalana i de les seves manifestacions de catalanitat.

Les seves lectures més recordades són obres de Ramon Llull, Bernat Metge, Jaume Roig, Anselm Turmeda, Verdaguer, Narcís Oller, Guimerà, Riba, López-Picó, Guerau de Liost... I, en relació a la seva formació política, troba en la seva memòria els noms de Torras i Bages, Cases-Carbó, Cambó..., a part naturalment de Prat de la Riba, Almirall, Bofill i Mates, Rovira i Virgili i, també, Andreu Nin.

Giralt no ha pertangut a cap partit polític, però se sent profundament nacionalista (català). La reivindicació de la llibertat nacional de Catalunya i l'emancipació social han d'anar indissolublement lligades. En el seu moment (1978) Emili Giralt ens va assenyalar amb èmfasi "la no inclusió del dret d'autodeterminació en la Constitució espanyola", una "Constitución" en què no hi cabia ni l'ideari del seu nacionalisme, ni els seus postulats d'alliberament social.

El 1957, assoleix el grau de Doctor en Ciències Històriques amb "Los seguros marítimos y el comercio de Barcelona entre 1630 y 1665" (parcialment inèdita) i es converteix en professor Adjunt d'Història Universal Moderna i Contemporània de la Universitat de Barcelona. El 1965, guanya la Càtedra d'Història de la Universitat de València, on s'estarà fins el 1971 en què es trasllada a Barcelona.

Giralt, deixeble de Jaume Vicens, forma part junt amb Reglà, Nadal, Fontana, etc., de la continuació d'una escola historiogràfica catalana que s'inicia amb

Capmany al segle XVIII i segueix amb els Bofarull, Rubió, Soldevila, Abadal, Batllori i Vicens. Tanmateix, tot i que en algun moment s'havia parlat d'aquesta continuïtat ell mai no n'ha volgut dir "Escola de Barcelona". Metodològicament positivista, l'interessa la interpretació històrica sempre després d'una correcta descripció de la realitat històrica. Està, en aquest sentit, molt pròxim d'Ernest Labrousse: "D'abord l'information, après l'interprétation". Emili Giralt confessa haver descobert Marx fora de la Universitat i fou a partir de la lectura d'obres de Bloch, Febvre, Morazé... que es posà a llegir-lo. Això el portà a reconèixer i acceptar les aportacions fonamentals de Marx: la lluita de classes com a motor de la història i el materialisme històric com a explicació científica de la història.

La major part de les seves primeres investigacions sobre els segles XVI i XVII ("Emigración francesa y problemas monetarios en los siglos XVI y XVII"; "La colonia mercantil francesa de Barcelona mediados del siglo XVII"; "En torno al precio del trigo en Barcelona durante el siglo XVI"; "La population catalane de 1553 à 1717. L'immigration française", etc., que va merèixer ser publicat a París, al SEVPEN el 1960 i que va escriure en col·laboració amb el seu amic Jordi Nadal, etc.).

Des d'un començament, Emili Giralt s'interessa per la història social (amb treballs col·lectius pioners com "Els Moviments socials a Catalunya, País Valencià i Les Illes" o com "Bibliografia dels moviments socials a Catalunya, País Valencià i Les Illes") i, molt particularment i aviat, el seu centre d'atenció serà la història agrària (amb recerques útils i innovadores com, per exemple "La viticultura y el comercio catalán del siglo XVIII"; "Evolució de l'agricultura al Penedès. Del Cadastre de 1717 a l'època actual"; "Le problème catalan. Aperçu historique jusqu'au début du vingtième siècle"; "Los estudios de historia agraria en España, 1940-1961", etc.).

Fou Catedràtic a la Universitat de València des del 1965 fins el 1971, quan es traslladà a la Universitat de Barcelona per ocupar la Càtedra del seu mestre Vicens Vives. A la Universitat de Barcelona, on jo mateix (R. Aracil) també em vaig traslladar com Adjunt Interí seu, reorganitza i assegura la continuïtat del Centre d'Estudis Històrics Internacionals (CEHI), un organisme de recerca universitària que havia fundat l'any 1949 Jaume Vicens, però que, des de la mort de Vicens, havia estat en hivernació fins l'arribada de Giralt a Barcelona. Com a director del CEHI, Giralt consolida la revista *Índice Histórico Español* (IHE) -que també va fundar Vicens, el 1953. Paral·lelament, crea una revista que és l'expressió dels seus interessos historiogràfics: *Estudios d'Història Agrària* (EHA), a partir de la qual organitza el I Col·loqui d'Història Agrària (1978) amb la qual cosa els desitjos confessats a finals dels anys seixanta s'acompleixen. Es pot dir que, en aquell moment, Giralt ha fet honor a la Càtedra exercida abans pel seu mestre Vicens: per una part, l'IHE continua i funciona el CEHI que, en poc temps, es convertirà en un centre imprescindible per a l'estudi de la Guerra Civil i de la dictadura franquista i, per una altra, la revista *Estudios de Historia Moderna* (EHM) de Vicens té com a renovat reçañvi una altra revista pionera: EHA en català.

Emili Giralt ha estat un historiador connectat a la historiografia europea, sobretot amb l'assistència i col·laboració a diversos congressos clau (Ciències Històriques de Roma, 1955; Història Econòmica d'Estocolm, 1960; Ciències Històriques de Moscou, 1970...) i amb els seus lectorats a França (cosa que vol dir Wolff, Godechot, Faucher, Le Roi Ladurie, Braudel i l'amistat amb Vilar) i a Anglaterra (amb el seu lligam com a corresponsal de la "Economic History Review").

Tanmateix, fou Jaume Vicens i Vives l'historiador que, com ell mateix reconeix, més l'ha influït i fins i tot impactat. Ell d'estudiant ja havia assistit a les classes i rebut el mestratge de personatges com Mercader, Rubió i Balaguer, Ferran Soldevila, Pere Bohigas, Bastardas, Pericot... Ara bé, Vicens va ser per ell una tempesta político-històrica en una universitat on la gran absent era, malgrat tot, la cultura catalana i la història econòmico-social.

Respecte del País Valencià, on jo el vaig conèixer (Rafael Aracil), Giralt va publicar dos treballs que van obrir perspectives a la recerca històrica en aquell país i ha costat molt de temps superar, i només parcialment.

El primer d'ells, "Problemas históricos de la industrialización valenciana" (1968), està ple de suggeriments i hipòtesis sobre la industrialització (o més exactament la "no industrialització") valenciana. Aquest treball, sis anys després de la publicació de "Nosaltres els valencians" de Joan Fuster, seguia impulsant amb força l'interès dels historiadors valencians per tractar la història del seu país d'una forma científica, menys "higiènica", més "política", és a dir, en definitiva des d'un angle obertament "nacional". L'article d'"Estudios geográficos" va provocar una allau d'escrits ratificant, completant o, altres vegades, rebatent les causes del que en aquells moments es denominà el "fracàs (industrial) valencià". Va constituir, doncs, el millor estímul per obrir posteriors investigacions.

L'altre treball, "Introducción del guano como fertilizante agrícola en el País Valenciano y en Cataluña" (1969), dóna a conèixer les elevades importacions de guano i el gruix de la fabricació d'adobs artificials en el País Valencià i la importància de la seva utilització, corroborant així el paper pioner, punter, exercit pels regadius valencians en el conjunt de l'agricultura catalana i espanyola.

Més enllà de la tasca científica, docent i cultural d'Emili Giralt al País Valencià, no ens cansarem mai de remarcar que el fet més important de la seva estada allà fou, sens dubte, l'organització del I Congrés d'Història del País Valencià, realitzat a l'abril de 1971.

Giralt mai es va sentir foraster a València -malgrat que la intensa castellanització de la ciutat era per ell un element estrany- i es va instal·lar allà sense presses per marxar i instigant tesis doctorals "nacionals", amb temes candents valencians (és aquí on s'inscriuen les tesis, treballs i carreres professionals dels seus deixebles valencians d'aquell moment: Alfons Cucó, Empar Alvarez, Rafael Aracil, Manuel Ardit, Empar Blesa, Joan Brines, Xavier Paniagua i tants i tants altres).

En general l'ambient intel·lectual i cultural del País en aquells moments de finals dels seixanta, com pertot arreu, no era especialment atractiu. Ara bé, a la Universitat

de València i precisament a la Facultat de Filosofia i Lletres van coincidir determinats intel·lectuals que feien d'aquella Universitat, i junt amb altres persones d'aquella ciutat, un lloc culturalment privilegiat. Rafael Aracil recorda molt bé, fins i tot amb certa nostàlgia i no sols pel pas del temps, tertúlies que no ha oblidat mai i amb les que va aprendre molt. A llocs diversos: a una cafeteria, a l'Ateneu, a casa d'Ernest Lluch, a la de Joan Fuster, a la de Vicent Ventura (a l'agència Publi-Pres, aleshores), a Concret Llibres (del malaguanyat Valerià Miralles), a la llibreria Tres i Quatre, a la llibreria Dàvila, a la Casa de Catalunya (carrer de La Pau), etc., uns o altres periòdicament es veien i parlaven de política, compartien informació, xerraven, discutien i, naturalment, conspiraven contra la dictadura.

Joan Fuster (que per Giralt fou el gran catalitzador de les inquietuds valencianes de l'època), Vicent Ventura, Ernest Lluch, Rafael Aracil, Eliseu Climent, Ricard Pérez Casado, Sebastià Garcia Martínez, Alfons Cucó, Josep Iborra, J. L. López Piñeiro, Màrius Garcia Bonafé, Jaume Pérez Muntaner, Raimon Pelejero, Enric Sebastià Domingo, Dolors Bramon, Josep M^a. Bernabé Maestre, P. Perez Puchal, Vicente Martínez Santos, A. López Gómez, Miquel Terradell, Joan Reglà, el propi Emili Giralt i tants d'altres, van ser l'avantguarda d'un País Valencià que començava a despertar i consolidar-se abans encara de la fi del franquisme. Un país, una "consciència inquieta", que Giralt veia com a part integrant d'un conjunt més ample, que devia ser lliurement acceptat i que per ell era la comunitat dels Països Catalans.

Fou en aquest context que Giralt ideà el Congrés d'Història del País Valencià (abril de 1971). Un congrés que va col·locar per primera vegada el nom "País Valencià" en documents oficials junt a noms de ministres, militars, religiosos de notable voluntat centralista. Aquest nom, en aquells moments, volia indicar clarament la unitat, la personalitat, la voluntat de futur d'un poble injustament ignorat. L'impacte extracientífic i la mobilització ciutadana que va comportar van ser extraordinaris. El material historiogràfic reunit a les ponències i comunicacions del Congrés (publicat poc després en diversos volums) era impressionant i fou el "qui és qui", el senyal de sortida d'una bona part dels historiadors i dels polítics que poc temps després van comptar durant la transició al País Valencià, des d'un angle o un altre. Un esdeveniment, doncs, pel qual València i, especialment, la seva Universitat no pot oblidar Emili Giralt. I, en aquest sentit, cal reconèixer que al menys la Universitat no l'ha oblidat. El juny del 2001, essent Rector Pedro Ruíz Torres, fou investit Doctor Honoris Causa de la Universitat de València. El discurs del Dr. Giralt versà sobre "Simón de Rojas Clemente y Rubio (1777-1827) i la ciència ampelogràfica", singular botànic i agrònom valencià, professor d'àrab a Madrid (d'Alí Bei, entre d'altres), secretari general del Jardín Botánico de Madrid, estudiós de la flora andalusa, fundador de la criptogàmia a Espanya, mort als 50 anys, de la mateixa altura científica que Lagasca o Cavanilles. La laudatio d'Emili Giralt fou llegida pel malaguanyat amic Alfons Cucó, catedràtic d'Història Contemporània de la Universitat de València.

L'arribada (tardor de 1971) d'Emili Giralt a la Universitat de Barcelona fou rebuda amb una certa expectació pels estudiants que en aquells moments finals de la dictadura cursaven l'especialitat d'Història Moderna i Contemporània a la Facultat de Filosofia i Lletres. Per primera vegada, dotze anys després de la seva mort, un deixeble directe de Jaume Vicens Vives venia a exercir docència i mes- tratge com a catedràtic en el que havia estat el seu Departament i la seva Facultat. Emili Giralt venia precedit de la important tasca de renovació historiogràfica que durant sis anys (1965-1971), ja ho hem dit, havia dut a terme a la Universitat de València. No defraudà aquelles expectatives i la seva arribada sacsejà uns estudis que, pel seu formalisme, contrastaven amb l'ebullició política del moviment estu- diantil d'aquells anys. Aprofitant les possibilitats que oferia el denominat "Pla Maluquer", introduí noves assignatures entre les que molt aviat destacaren una "Història Agrària" i "Estadística aplicada a l'estudi de la història". També impartí classes sobre "Història Contemporània d'Espanya". En tots els casos, hom recor- da la seva obsessió per confeccionar dossiers de lectures (avui una pràctica molt estesa, però que llavors constituïa tota una novetat) que els alumnes havien de treballar i discutir a les classes, la incorporació de la història de Catalunya en els programes de les seves assignatures, la superació del marc cronològic habitual, atès que per primera vegada hom s'avenia a tractar la Segona República i la Guerra Civil, la utilització d'un bagatge estadístic que, des de l'Escola dels Annales, era freqüent a les universitats europees i el relleu que, en un país com el nostre, tenia la història agrària, sense la qual perdien bona part de sentit fenò- mens com el de la industrialització o el carlisme posem per cas. Especialment recordat fou un seminari sobre nacionalisme impartit a les acaballes de la dicta- dura. La tasca docent d'Emili Giralt durant aquells anys (1971-1975) fou un sím- bol de compromís, de catalanitat i de renovació docent difícil d'oblidar per tots aquells que poguérem gaudir de les seves classes.

Poc després de la seva arribada, Emili Giralt reactivà el *Centre d'Estudis Històrics Internacionals* (CEHI, creat per Jaume Vicens Vives el 1949), del qual fou director des de 1973 fins el 1998. El 1977 creà, com a secció del CEHI, el *Centre d'Estudis d'Història Rural* i la revista *Estudis d'Història Agrària*, que ha publicat ja 16 números. Des d'aquests dos centres, el professor Emili Giralt va dur a terme una important tasca de recerca, de la qual donen compte les desenes de tesis doctorals dirigides, especialment d'història agrària i d'història social i política de la Catalunya contemporània, la publicació en col·laboració del llibre ja mencionat *Els moviments socials a Catalunya, Pas Valencià i les Illes. Cronologia 1800 – 1939* (1967, 1971), *Bibliografia dels moviments socials a Catalunya, País Valencià i les Illes* (1972), *El Franquisme i l'oposició: una bibliografia crítica, 1939-1975* (1981), *Prensa clandestina i de l'exili, 1939-1976. Inventari* (1977) i, més recentment, el segon volum de la *Història agrària dels Països Catalans* (2004). També destaquen la seva codirecció de la *Història de les Comarques de Catalunya* (1986), la seva col·laboració en el volum segon de la *Història*

Econòmica de la Catalunya Contemporània (1990) i la versió catalana revisada *d'Immigració i redreçament demogràfic: els francesos a la Catalunya dels segles XVI i XVII* (2000), obra publicada el 1960 en francès amb Jordi Nadal.

Des del CEHI va impulsar també diferents col·loquis i congressos d'història agrària i sobre la Guerra Civil espanyola: I Col·loqui d'Història Agrària, Barcelona, 13-15 d'octubre de 1978; I Col·loqui Internacional sobre la Guerra Civil Espanyola (1936-1939), Barcelona, 19-21 d'abril de 1979; II Col·loqui Internacional sobre la Guerra Civil Espanyola (1936-1939). "L'Europe et la guerre civile espagnole", Barcelona, 29-30 de setembre i 1 d'octubre de 1982; III Col·loqui Internacional sobre la Guerra Civil Espanyola (1936-1939). "La guerra i la revolució a Catalunya", Barcelona, 4-7 de novembre de 1986; II Col·loqui d'Història Agrària. "IV Centenari de la Sentència Arbitral de Guadalupe", Barcelona, 9-12 de desembre de 1986; Congrès Històric Internacional del Centenari de la Fil·loxera i el Cava, Sant Sadurní d'Anoia, 19-22 d'octubre de 1987; Congrès Internacional sobre l'exili als Països Catalans, 1939-1978, Barcelona, 9-11 d'octubre de 1989; III Col·loqui d'Història Agrària. "Mil anys de producció, comerç i consum de vins i begudes alcohòliques als Països Catalans", Vilafranca del Penedès-Sant Sadurní d'Anoia, 14-18 de febrer de 1990; IV Col·loqui d'Història Agrària "Historia de la Ramaderia i la Veterinària als Països Catalans", Barcelona, Bellaterra, Vilafranca del Penedès i Girona, 20-24 de maig de 1997.

A la Universitat de Barcelona, Emili Giralt ha estat Director del Departament d'Història Contemporània, degà de la Facultat de Geografia i Història i Vicerector d'Ordenació Acadèmica. Entre 1981 i 1983 fou professor a la Universitat de la Sorbona, on organitzà un encontre sobre el "Passat, Present i Futur de l'Agricultura Catalana". El 31 d'octubre de 1984 féu el discurs de contestació en la solemne cerimònia d'investidura com a doctor honoris causa de l'escriptor i amic seu Joan Fuster. Entre 1987 i 1995, fou president de l'Institut d'Estudis Catalans, on impulsà la reforma dels estatuts, obrí la institució afavorint així la incorporació de nous membres i féu que es completés el Diccionari de la Llengua Catalana. El 1992, fou nomenat Catedràtic Emèrit de la Universitat de Barcelona i, el 1999, fou designat membre d'honor de l'*Association Internationale d'Histoire et Civilisation de la Vigne et du Vin*. El 1997, la Generalitat de Catalunya li atorgà la Creu de Sant Jordi.

En definitiva, una vida al servei de la història i del compromís amb el país que ha fet mestratge i ha deixat una llavor que, sens dubte, ha arrelat entre tots aquells que hem tingut el privilegi d'haver estat els seus alumnes i els seus continuadors en els molts fronts historiogràfics que ha obert i en els que encara continua.

Rafael ARACIL MARTI
 Antoni SEGURA MAS
 Universitat de Barcelona